

Leto XVII.

Številka 1.

SLOVENSKI PRAVNIK.

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.

Odgovorni urednik:

DR DANILO MAJARON.

V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“.

1901.

VSEBINA.

1. <i>Dr.—c.</i> : Razvoj prava v prošlem stoletji.	1
2. <i>Dr. Milan Škerlj</i> : Nekaj vprašanj iz rabokupnega po- stopanja	6
3. <i>P. pl. Radics</i> : Ukaz cesarja Franca I. z l. 1814. v slo- venskem jeziku	11
4. Iz pravosodne prakse. Civilno pravo.	
<i>a)</i> K razlagi §-a 427. obč. drž. zak. Simbolna izro- čitev je dopustna tudi tedaj, kadar je telesna izročitev združena s težavami	16
<i>b)</i> Ali je oče pravno in moralno zavezan skrbeti za to, da si na kakršenkoli dovoljen način zasluži toliko, kolikor je potrebno, da preživi svojega nezakonskega otroka?	19
<i>c)</i> Prisilna osnova zastavne pravice po §-u 87. eks. r. je samostojen način eksekucije, ki se izpolni s knjižnim vpisom, ni pa stadij eksekucije immo- bilijarne	21
<i>d)</i> »Stvari« po smislu §-a 47. odst. 2. eks. r. so le premičnine	22
<i>e)</i> Tudi prevoznika je smatrati za rokodelca po smislu §-a 251., št. 6 zvrš. reda	23
Kazensko pravo.	
<i>a)</i> Ako je premotno sredstvo ponarejena ali pre- narejena javna listina, tedaj je ž njim zvršena ali poskušena goljufija hudodelstvo po kakovosti dejanja samega. (§-i 197, 199 d. kaz. zak.)	25
<i>b)</i> Splošna načela §-a 5. k. z. so tudi v slučaju §-ov 152 in 155 k. z. uporabna	27
5. Disciplinarno pravo.	
Odvetnik, ki prepušča svojemu pomožnemu osobju, ki nima pravne izobrazbe, da napravlja pravne listine, se pregreši zoper dolžnosti svo- jega stanu, označene v §-u 9 odv. reda	28
6. Književna poročila	30
7. Razne vesti	31
8. Vabilo na naročbo in sodelovanje	32

Slovenski Pravniki.

Leto XVII.

V Ljubljani, 15. januarja 1901.

Štev. 1.

Razvoj prava v prošlem stoletji.

(Kratek pregled.)

Pravo ne more nikdar počivati, če hoče po svojem zvanji ustrezati vedno drugačnemu življenju držav, narodov in vseh raznih ljudskih slojev. Bujno in burno življenje devetnajstega, ravnokar doteklega stoletja je na političnem, socialnem in gospodarskem polju zastavljalo pravo taka vprašanja in naloge, na kakeršne pred sto leti najbistroumnejši pravoznanci gotovo niso mislili. Saj se je moralo preobraziti skoraj vseiharno pravo; staro, od rimskih časov podedovano pravno gradivo se je napolnilo z novimi idejami; zastareli, nekretni pravni sistemi so se morali umakniti drug za drugim novim, kakeršne so zahtevale popolnem premenjene razmere. Državni in družabni preporod vzlasti v Evropi je prešinel pravo raznih držav skoraj do zadnje vejice in znabiti bo devetnajsto stoletje jedno najvažnejših v pravni povestnici, ki se je ali se šele bo pisala.

Državno pravo je dobilo nove obsežne temelje in krepke vire, ko se je bil razsul absolutizem in se je po raznih državah začelo več ali manj ustavno vladati. Studij angleških državnih institucij je silno vplival na razvoj državnega prava po drugih deželah. Državne uprave so se organizovale po načelih »pravne države« in s »samoupravnimi telesi« se je silno poživila državljanska samozavest. Tu in tam je zavladalo pravo demokratično načelo. Splošna, jednaka, direktna in tajna volilna pravica se je uvedla po mnogih državah; v Švici je celo uvedeno ljudsko glasanje o zakonih in za volitev sodnikov. Ženske so se pripustile k javnim uradom in (v nekaterih državah ameriških) dobile tudi vso volilno pravico. Močno se razvija združno in družabno pravo, ki pomaga, da se združuje kapital in delo v gospodarske svrhe; brez števila zadrug je že posejanih bodisi na obrtnem ali na kmetijskem polju; kakor trdnjave so, iz ka-

terih se vodi kolikor toliko vspešen boj proti premočni konkurenci velikega obrta. Vzlasti je postalo kmetijsko združništvo v Nemčiji znamenit faktor narodnogospodarskega življenja.

Socijalnopolitični nazori so udarili tudi na polje državljanškega (civilnega) prava. Še v prvi polovici stoletja je vladal nauk, da za pogodbe veljaj zgolj svobodna volja strank, da se zakonodavstvu ni vtikati v pogodbene razmere, tudi ne, če je slabejši potreben zaščite proti močnejšemu. Toda v zadnjih desetletjih je nasprotni nazor uplival na zakonodavstvo najprej v Nemčiji in Avstriji, potem pa tudi v Franciji, Belgiji in celo na Angleškem, kjer »liberalizem« užiiva najgloblje spoštovanje. Da državi pristojata tudi upliv na pogodbe privatnih oseb, pokazalo je zakonodavstvo v prid delavcev. Vzlasti pri zakonih v zavarovanje delavcev je država uveljavila prisilni princip in ustvarila sistem zavarovanja z ravnovrstno vsebino. Na čelu stoji zavarovanje proti nezgodam, za tem zavarovanje proti boleznim, konečno se zakonodavec bavi z zavarovanjem proti onemoglosti. Najbolj dosledno se je ta sistem vkoreninil v Nemčiji in v Avstriji, dočim se druge države še niso povse ločile od tradicij, katere so se v prejšnjih vekih smatrale za jedino prave. Če bi hoteli vse druge socijalnopolitične elemente zasledovati v modernih kodifikacijah ali novelah civilno-materijalnega prava, našli bi jih mnogo, manj ali bolj razvitih.

Posebno očitne in globoke sledove je socijalno-politično gibanje zadnjih desetletij pustilo pri reformah civilno-pravnega reda. Kažejo se pred vsem v vseskozi milejših oblikah eksekucijskega prava, potem pa v celi zgradbi pravnega postopanja. Tu teži vse na to, da bi zmagalo materijalno pravo; državi sami je na tem in zato je dala sodniku oblasti, da zamore energično vplivati na tek in izid pravnih sporov. Avstrijski civilno-pravdni red, ki je pričel delovati dne 1. januarja 1898. l., je cvet takšnega eudemonizma. Sploh se je civilno postopanje, četudi šele v drugi polovici stoletja, postavilo skoraj v vseh državah na moderno podlago. Javnost in ustnost sta stopili na mesto nejavnega in pismenega postopanja, prosto ocenjevanje dokazov pa na mesto »dokaznih pravil«. Sodelovanje nesodnikov se je na kontinentu pripustilo le pri trgovskih sodiščih in novejši čas tudi pri obrtnih; znamenja pa kažejo, da se hoče raz-

širiti, ker gre sploh struja zakonodavstva na to, da se vpoštevata »aequum« poleg jurističnega momenta.

Nov stvor devetnajstega veka je obrtno-lastninsko pravo (do patentov, vzorcev, znamk itd.), koje je za industrijo izredne važnosti. Samo po sebi zelo razvito, je tem znamenitejša novodobna prikazen, ker ne pozna samo mej svoje države, nego je mejnarodno prikrojeno in uravnano, kakor literarno in artistično avtorsko pravo. V varstvo tozadevnih pravic so se mnoge države s pogodbami zjediniile na princip, da podanik jedne zvezne države v vsaki zvezni državi ima jednake pravice, kakor lastni državljani. Mejnarno pravo se je najdalje razvilo vsled velikanskega napredka v mejnarodnem prometu in velja zlasti za poštno in brzojavno stvari, za železniški promet itd. — začetki mejnarodnega zakonika, v katerega spadajo tudi mejnarodne pogodbe za odvracanje nevarnosti, ki prete vsem državam: konvencije proti kužnim boleznim, pogodbe proti trgovini s sužnji, proti uvozu alkohola itd.

Sploh so za mejsebojno občevanje in tekmo vanje držav nastala nova, človeštva vrednejša načela. »Sveta alliance« je hotela vse velike spore rešiti po besedah tozadevnih pogodb; onih pet velesil naj bi bilo evropsko oblastvo, razsodništvo za takozvano ravnotežje. To se ni posrečilo; kajti notranjemu življenju, ustavnim in vladnim premembam jedne države se ne dajo zapreti duri v druge države. Intervencijska politika, ki je hotela narode evropske postaviti pod policijsko nadzorstvo kongresov, da bi tako ščitila legitimitetni princip, morala se je v drugi polovici stoletja umakniti narodnostnemu principu, ki zahteva nezavisnost notranjega ustavnega življenja in svobodo zgodovinskega razvoja. Dopustna je po današnjih nazorih le intervencija, ki brani pravice človeka in človečnost v barbarskih ali polubarbarskih državah. V vihar ni dobi izza l. 1856., ko so se porajale tri nove velike države v Italiji, v Nemčiji in severni Ameriki, so vendarle zadobila veljavo načela kozmopolitične vrednosti: šiba vojske se je odstranila vsaj za ranjence, neutralni trgovini in lastnini se je tudi za časa pomorske vojne priznalo varstvo, raba razstrelil se je s stališča humanitete obso dila itd. Tudi težnje, da bi se spori med državami ne poravnavali s strahovitimi vojnami, ampak s pomočjo mirov nih razsodišč,

niso ostale brez uspeha; v pogodbah so se razne države zavezale, da medsebojne prepire dadé rešiti po razsodnikih, in povodom »pariškega miru« (1856) se je določilo, da sporne stranke morajo, predno se spuste v vojno, poiskati si prijateljskega posredovanja drugih držav. Take in jednake dobrohotne pogodbe se sicer ne izpolnijo, kedar pride pravi čas, dokazujejo pa, da se človeštvo zavzema za ohranitev miru, ki je prvi pogoj neprestanemu kulturnemu in gospodarskemu napredovanju.

Kazenskopravna znanost koncem osemnajstega veka je pripravljala razvoj pozitivnega kazenskega prava v prošlem stoletji. Vse države so preustrojile svoje kazenske sisteme v duhu humanitete. Vrsto novih zakonikov je otvoril Feuerbachov bavarski zakonik iz l. 1813., ki je uveljavil sicer stare teroristične nazore, a se je odlikoval po svoji sistematiki in vzorno preciznem besedilu. Le polagoma so se odстранjevale barbarske kazni. Smrtno kazen so odpravili v raznih državah, a večina jo je obdržala za posebna hudodelstva proti življenju, tako da sto let potem, odkar je izišla knjiga Beccarijeva, se ta strašna kazen ne zdi še odveč javni pravni zavesti. Kodifikacije kazenskega prava so v prvi polovici stoletja merile na to, da se natančno omeje pojmi posameznih deliktov in da se kaznuje vedenje proti družbi; prezirali so se pa praktični smotri kazenskega prava. Nasprotna struja je nastala skoro po vseh državah v zadnjih desetletjih, zlasti ker je izkušnja pokazala, da dosednji način kaznovanja ne zaleže kaj posebno proti trumi zločincev. Veliko so k temu preobratu pomogle poleg znamenitega lheringovega dela »Der Zweck im Rechte« nove socijalne znanosti. V Italiji, prejšnje dobe klasična dežela kazenskopravne vede, nastala je pod vodstvom Lombrosa, ki je s svojo knjigo »Uomo delinquente« dosegel znamenit uspeh, takozvana pozitivno-antropološka šola; ti znanstveniki smatrajo, da je hudodelec degenerovan, da ne more biti osebno odgovoren, ter zahtevajo, da se s takim ravna po prirodno-znanstvenih zakonih. Na drugi strani je »mejnarodna kriminalistična združba« pod vodstvom Franca pl. Liszta. Le-tej je zločin socijalna prikazen, katero treba pobijati, objédnem pa vse storiti, da se zboljšajo socijalne ramere. Ta struja hoče, da se namesto kazni s kratkimi zapori postavi pogojna obsodba, da se mladostne osebe ne kaznujejo, ampak

prisilno odgajajo, opominjajo itd. Upliv teh šol se tudi že kaže v novih pozitivnih zakonih; pogojna obsodba je že vsprejeta v zakone za Angleško, Belgijo, Francosko in tudi v načrt novemu kazenskemu zakoniku za Avstrijo. Kazensko pravo je v novejšem času tudi dobilo obsežnejši delokrog. Mnoge gospodarske, družabne in npravstvene nepravilnosti, ki so bile prej civilne in etične krivice, smatrajo se sedaj za kriminalne. Gotovo čakajo kazensko pravo v novem stoletji še mnogostranske preobrazbe, vzlasti temeljite avstrijski kazenski zakonik iz l. 1852., ki je žalibog še danes le boljša (in tudi večja) izdaja kazenskega zakonika iz l. 1803., ki torej v poglavitnem še danes predstavlja stališče kazenskopravne doktrine ob zatonu osemnajstega stoletja.

K reformam na kazensko-pravdnem polji so prisilili največ viharji 1848. in 1849. leta. »Javnost, ustnost in porote« so bile zahteve tedanje dobe. Pri tem se je mislilo na francosko kazensko postopanje, kateremu je bil izza Montesqueujevih časov uzor angleški kazenski pravdni red. Za prvo silo se je torej v srednji Evropi recipirala francoska kazenska pravda, kakor se je poprej izza 16. veka recipirala italijanska. Nadalje so skrbale ideje novega kazensko-pravdnega znanstva. Da se je uvedlo postopanje javno in ustno, da se je strogo ločilo funkcije obtožitelja od funkcij sodnikovih, da se je dopustilo svobodno zagovorništvo, da se je omejil začasni zapor, da so se odstranila izjemna sodišča, da se je zagotovila slobodna raba pravnih pripomočkov, nezavisnost sodnikov, da se je kazensko pravosodje deloma prepustilo nesodnikom — to so poglavitne reforme, s katerimi se odlikuje moderno zakonodavstvo. Za škodo, ki jo ima kdo vsled nezakriviljenega preiskovalnega zapora, ne dajo države še nikakega povračila, toda nekatere že priznavajo odškodnino tistim, ki brez krivde prestanejo kazenski zapor. Pravne garancije, ki jih tako uživa civilni obtoženec, so pa skoraj nepoznane v vojaškem kazenskem postopanju kontinentalnih držav, a tudi v tem pogledu je dalo prošlo stoletje dovolj poudka za potrebne reforme.

Tako je torej pravo z ogromno pomnoženim in skoraj do zadnjega prenovljenim inventarjem stopilo v dvajseto stoletje. Kar pa je največje važnosti, — vse drugačni fundamentalni življenski pogoji so mu danes za bodoče razvijanje, nego li so

mu bili pred sto leti. Jednakost pred zakoni in osebna svoboda, tiskovna svoboda, zborovalno in društveno pravo, svoboda znarnosti in njenih nauk, svoboda izjav, peticijsko pravo itd. — to so v modernih državah garancije, ki se ob zatonu prošlega veka ne dajo preceniti za pravni razvoj kulturnih narodov. Ali je možno, da bi ta razvoj v novem stoletju pozitivno pravo in s tem družabni red privedel v sfero resnične pravice in etične popolnosti?

Dr.—c.

Nekaj vprašanj iz rabokupnega postopanja.

Spisal dr. Milan Škerlj.

Jedno najvažnejših izmed mnogih spornih vprašanj na polji rabokupnega¹⁾ postopanja, vprašanje, katere pravde da se tičejo obstoja rabokupne pogodbe, sta praksa in doktrina²⁾ doslej reševali na najrazličnejše načine. Po Rosenblattovi razpravi v »Allg. österr. Gerichtszeitung« št. 26 iz l. 1899., s katero se razsodba najviš. sodišča od 22. novembra 1899, št. 15959, uvrščena v repertorij pravorekov pod št. 170 (»Beiblatt zum J. M. V. Bl.« pro 1900 št. 125) v svojem utemeljevanji povsem strinja, pa je to vprašanje menda končno rešeno v tem smislu, da so pač pravde za obstoj rabokupne pogodbe čiste ugotovilne pravde, ne pa tudi pravde za razveljavljenje ali za izrek ugaslosti rabokupne pogodbe, ker je tem pravdam uprav obstoj rabokupne pogodbe podlaga in pogoj. Rešujoč nadaljna vprašanja se bom držal navedenih Rosenblattovih načel. Radi popolnosti naj poleg razsodeb, katere je upošteval Rosenblatt v svoji razpravi, navedem še sklep praškega višjega deželnega sodišča opr. št. R. II. 178, 98-1, objavljen v »Ger. Ztg. št. 28 iz 1899, kateri pa nasprotuje Rosenblattovim izvajanjem.

¹⁾ Rabokup = »Bestand«, najem = »Miete«, zakup = »Pacht«.

²⁾ Jos. Friedländerja delo: »Ueber Präjudizialpunkte und Feststellungsanträge insbesondere im Bestandverfahren« mi, žal, ni prišlo v roke; ostala rabljena dela sem navedel na dotičnih mestih razprave.

I.

Kako se reši vprašanje o obstoju ali neobstoju rabokupne pogodbe, koje je odločilno za rabokupno, izključno pred okrajno sodišče spadajoče postopanje?

Jako zanimivo vprašanje, katero je že lg. Kornfeld v »Juristische Blätter« št. 8. iz l. 1897. omenil, in čegar rešitev je povzročila kontroverzo med Neumann-Ettenreichom in Kornfeldom (»Jur. Bl. št. 9. in 11. iz l. 1897.), se razvije iz naslednjega slučaja:

A stavi proti *B*-ju pri pristojnem okrajnem sodišču predlog, da *B* ob določenem času izroči rabokupni predmet (§ 567 odst. 1 c. pr. r.), to pa v stvari, ki bi po dotičnih določbah pravilnika sodne pristojnosti (jurisdicijska norma = j. n.) spadala pred sodni dvor 1. inštanice, ako bi šlo za obstoj rabokupne pogodbe, na katero se upira imenovani predlog. *B* ugovarja, da rabokupne pogodbe sploh ni, ker dotičnega predmeta nima v najemu, ampak v oblasti kot predmet, recimo, služnosti stanovanja, in predlaga v smislu § 259. c. pr. r., da se ugotovi neobstoj rabokupne pogodbe. Danes uči večina naših pravoslovcev, da mora okrajno sodišče odkloniti ta predlog, ker je nepristojno za njega rešitev, in stvar samo razsoditi, v razlogih pa izraziti svoje mnenje, ali obstoja rabokupna pogodba ali ne, ne da bi bilo to mnenje deležno pravne moči. Isto velja o slučaju, da predlaga tožnik, naj se ugotovi obstoj rabokupne pogodbe proti ugovoru nasprotnika, da rabokupne pogodbe sploh ni.

Po mojem mnenji da se vprašanje rešiti na nastopne načine:

a) Ako je obstoj rabokupne pogodbe kakorkoli sporen, je za prihodnjega — § 571. odst. 2 c. pr. r. — tožnika najprevidnejše, ako da najprej potom ugotovilne tožbe po § 228. c. pr. r. od pristojnega sodnega dvora ugotoviti obstoj rabokupne pogodbe, in še-le potem odpove pogodbo ali pa stavi v § 567. odst. 1 c. pr. r. imenovane predloge. V tem slučaju se pred okrajnim sodiščem lahko opira na razsojeno stvar. Tem potom sem se vprašanju seveda le ognil.

b) Ako postane obstoj rabokupne pogodbe sporen še-le med pravdo, ki je nastala radi pravočasnih ugovorov i. t. d.,

pride toženec potom protitožbe (§ 96. j. n. in § 233. c. pr. r.) z nekaj večjimi stroški nego na način pod c) do pravomočne razsodbe o obstoju pogodbe, ne da bi moral iti k drugemu sodišču.

c) Tretji način, kedar postane obstoj pogodbe sporen še-le med pravdo, je ta-le: Tožnik ali toženec vloži tekom pravde pred okrajnim sodiščem pri pristojnem sodišču ugotovilno tožbo, pri okrajnem sodišču pa predlaga, da se postopanje v smislu §-a 90. c. pr. r. pretrga, dokler izide v ugotovilni pravdi pravno-krepna razsodba. Stvar okrajnega sodišča je, da besede §-a 190. c. pr. r.: »sme se pretrgati« tolmači po intencijah novega civilnega pravnega reda sploh in rabokupnega postopanja posebej. Pripomnil bi pa, da kdor najhitreje hodi, ne doseže vedno prvi cilja. Od Kornfelda povdarjana brezdvomna neprilichnost, da sodita dve sodišči o pravadah, ki sta druga drugi stvarno vsekako predsodni, je na ta način najprimernejše in praktično rešena. Zakaj Fürth v svoji knjigi »Handbuch des österr. Mietrechtes und Mietverfahrens« to pot dovoljuje samo tožencu, in to le, predno se je spustil v pravdo pred okrajnim sodiščem, tega ne uvidim; najbrže pa meni, da se postopanje začne še-le, ko se nasprotnik spusti v pravdo, tako da bi v tem slučaju pod c) navedeni način ne bil prizadet od pravnega nazora, katerega je tedanje justično ministrstvo v »Odgovorih na vprašanja« k § 236. c. pr. r. izrazilo — namreč pravda naj bi se v ta namen ne smela pretrgati, da bi se pri drugem pristojnem sodišču vložila ugotovilna tožba — ter hoče tako vsaj za jeden slučaj doseči primerno rešitev. Postopanje pa se začne že z vložitvijo tožbe, Fürthovo mnenje toraj ni vtemeljeno, oziroma preozko je.¹⁾

¹⁾ Kornfeld je istega mnenja, kakor jaz, da se namreč postopanje pred okrajnim sodiščem sme pretrgati. Tega mnenja pa ni nič utemeljeval. Neumann-Ettenreich trdi (»Jur. Bl. 1897, št. 9), da sodnik ni vezan, pretrgati rabokupno postopanje, ampak mu je to samo dovoljeno; Kornfeldov odgovor v št. 11 istega letnika pa potem pride do posledice, da postaneta zaradi določil §§ 236, 259 c. pr. r. in odnosnih določil jur. norme za materijelno isto stvar pristojni dve sodišči. Pripomniti moram, da so »Odgovori na vprašanja« izšli pozneje, nego št. 8, 9 in 11 »Jur. Blätter« l. 1897. in da imenovanima nasprotnikoma gre v prvi vrsti za pravnomočnost razsodbenih razlogov, oziroma dejanskega stanu. Kornfeld navaja še več neprilichnosti novega posebnega rabokupnega postopanja.

Pri rešitvi c) gre za to, kedaj se sme pretrgati postopanje radi drugega predsodnega postopanja. Pogoj je razun drugih, ne semkaj spadajočih ta, da predsodno postopanje že teče. Pravda začne v smislu §-a 232 c. pr. r. teči, ko se tožba dostavi tožencu, oziroma, ako se zahtevek stavi tekom pravde, s trenutkom napovedi v ustni razpravi. Vprašanje je to: ali mora druga predsodna pravda že teči, predno je jela teči pravda, ki jo je v našem slučaju izvesti pred okrajnim sodiščem, ali pa je zadosti, da jame teči, predno je v pravdi pred okrajnim sodiščem izšla razsodba na prvi inštanci? Od Fürtha ustanovljeni trenotek vstopa v pravdo ni niti v zakonu vtemeljen, niti ga ni Fürth utemeljil; proti njegovi trditvi pa govori, da je trenotek vstopa v pravdo jednostranski (§ 441 c. pr. r.), dočim gori navedena dva trenotka zadeneta obe stranki, in je dostikrat popolnoma neopravičeno, tožencu kakorkoli dajati prednosti. »Odgovori na vprašanja« po mojem mnenju govore bolj za prvonavedeni trenotek, tako da bi slučaj, naveden od Fürtha kakor izjema, s tega stališča ne bil prav rešen, ker pravda pred okrajnim sodiščem takrat gotovo že teče, ko se toženec spusti v pravdo.

Za drugi nazor: da zadošča, ako začne predsodna pravda teči, predno je pri okrajnem sodišču izšla razsodba v I. inštanci ali bolje: do sklepa ustne sporne razprave (§§-i 193, 194 c. p. r.), govore praktična važnost in njegova uporabnost, pa tudi besedilo §-a 190 c. pr. r., po katerem se sme postopanje pretrgati, kakor hitro naj v že tekoči pravdi izide predsodna razsodba. Čas, do katerega mora predsodna pravda začeti teči, pa določa § 190 c. pr. r. samo s tem, da mora biti pravno razmerje, ki je predmet jedne pravde, predsodno za razsojo pravnega razmerja v drugi pravdi: v našem slučaju mora toraj predsodna pravda jeti teči pred sklepom ustne sporne razprave, ker novosti v prizivnem postopanju niso dovoljene. Opomnil bi še, da postane zahtevek, ki se med pravdo stavi — tudi zahtevek za ugotovitev — tekoč, kakor hitro se napove pri ustni razpravi, da toraj tudi tukaj za možnost napovedi novih zahtevkov nista odločilna trenotka, ko začne pravda teči ali se kdo spusti v pravdo, ampak le sklep ustne sporne razprave na I. inštanci (§§ 232, 193 c. pr. r.). Seveda je moči § 232 c. pr. r. tukaj navajati le analogno in »Odgovori na vprašanja« k §-u 236 c. pr. r.

določajo celo, da se niti radi dopustnega vmesnega predloga na ugotovitev ne sme pretrgati postopanje. Ali logike in namena tega izreka ne umejem: kaj drugega, nego da se prepreči zatezanje pravde, ne more biti; temu namenu pa zadosti vstreza §-a 190 c. pr. r. določilo, da sodnik »sme« pretrgati postopanje, tembolj, ker sme v smislu §-a 192 c. pr. r. sodnik, ako so dani pogoji tega §-a, pretrganje postopanja razveljaviti, in bo to tudi storil, ako bo zapazil namen zatezanja; na drugi strani pa ni pravnega sredstva proti zavrnitvi predloga, da naj se postopanje pretrga. (§ 192, odst. 2 c. pr. r.) Nakana, pravdo zavleči, se toraj lahko prepreči z zakonitimi sredstvi, ki ne izključujejo rešitve našega vprašanja.

Da je moja, pod c) izvedena, v zakonu vsaj tako dobro kakor Fürthovo ali »Odgovorov« mnenje v temeljena rešitev tega posebno za tožnika važnega vprašanja praktično dobra, izhaja iz naslednjih razmotrivanj. Recimo, da se postopanje radi ugotovilne tožbe ne sme pretrgati v smislu §-a 190 c. pr. r., a stranaka vendar ni moči zabraniti, da jedna ali druga še tekom pravde pri okrajnem sodišču, ali potem ko je ta že končana, pri pristojnem sodnem dvoru toži brez pretrga prve pravde na ugotovitev; ugovor, da pravda že teče, ni mogoč, ker sta predmeta pravde in tožbena zahtevka v obeh pravnih različna. Ako radi jednostavnosti vzamemo itak mnogo verjetnejši slučaj, da postane sodba okrajnega sodišča pravnomočna pred sodbo sodnega dvora, in izključimo slučaje, v katerih se razsodbi obeh sodišč strinjata, pridemo do nastopne alternative:

α) Pred okrajnim sodiščem je zmagal s svojo zahtevo, na pr. da se mu rabokupni predmet izroči, tožnik, v ugotovilni pravdi — za neobstoj rabokupne pogodbe, ker se pravno razmerje znači kot služnost stanovanja, posodbeni pogodba i. t. d. — pa toženec; obe sodbi prideta v moč, obe rešita stvarno isto pravno stvar v nasprotnem smislu. Res je, da utegne toženec z nekaj prisiljenim tolmačenjem §-a 35, odst. 1 eks. r. preprečiti izgon iz stanovanja itd., ako ga bo tožnik čakal, česar pa ni pričakovati glede na določbe §-a 575 zadnji odst. c. pr. r.; ako je že izgnan, ne preostaja mu drugega, nego položiti v Prokrustovo posteljo določbe §-a 530 št. 6 in 7 c. pr. r. o tožbi za obnovo; radovoljno se v tem slučaju ne dajo rabiti.

3) Narobe: tožnika se je z zahtevkom, da se mu rabokupni predmet izroči, zavrnilo; zmagal je pa z zahtevkom, da se ugotovi obstoj pogodbe; v tem slučaju mora vsaj znova staviti predlog itd. A s tem se toliko povdarjani nujnosti rabokupnega postopanja pač ne vstreže; navadno bo pa tudi tožniku preostala le tožba za obnovo. Seveda tožnik lahko tudi umakne svojo odpoved, ako toženec ugovarja neobstoj rabokupne pogodbe, ter vložiti ugotovilno tožbo pri sodnem dvoru — združiti obeh zahtevkov vsled §-a 227 c. pr. r. ne sme — in čaka konca ugotovilne pravde: vse v ime nujnosti in cenosti postopanja!

Kornfeld toraj po pravici povdarja neprilичnost, da se stvarno skupaj spadajoča stvar kroji in zavrača pred dve med seboj neodvisni sodišči; žal, da se tej nepriliki le deloma pride v okom, tudi če se z menoj vred priznava, da je dovoljeno pretrgati postopanje po §-u 190 c. pr. r., ker se bo prilika za tako pretrganje le redkokedaj nudila. Posebno hudo je s tem prizadet tožnik, dočim si toženec pomaga s pritožbo.

Koncem tega poglavja je »de lege ferenda« le predlagati: ako postane tekom pravde o rabokupnih sporih sporen tudi obstoj ali neobstoj pogodbe, naj se ali okrajnemu sodišču dovoli pravomočna rešitev tega predsodnega vprašanja, in pri tem pride v poštev, da sme sodišče v slučaju protitožbe nekako v prilog tožencu to že sedaj storiti, ali naj pa gre s predlogom na ugotovitev tudi sedaj izključno pred okrajno sodišče spadajoči slučaj pred pristojni sodni dvor, kar sedaj onemogoča določba §-a 104, odst. 2. j. n.

Ukaz cesarja Franca I. z l. 1814. v slovenskem jeziku.

Priobčil P. pl. Radics.

Ko so cesarske avstrijske čete zopet pridobile Ilirijo, katero so bili zasedli leta 1809. Francozi, je određil avstrijski vladar cesar Franc I. z najvišjim ukazom dto. Schönbrunn, 4. julija 1814 prisezanje prebivalcev vojvodine Kranjske, katere je bil zopet zbral okolo svojega žezla.

Jeden izvod tega ukaza, kateri je bil izdan za prebivalce po kmetih v slovenskem jeziku, sem našel v knjižnici gosp. grofa Antona Barbo na gradu v Rakovniku.

Ukaz obsega dve poli močnega ustrojnega papirja ter je tiskan z lepimi, velikimi črkami in sicer najbrže v c. kr. državni tiskarni na Dunaju.

Jezik je za dotični čas še dokaj čist. Mogoče je, da je prvotni nemški tekst prevel naš slavní rojak Kopitar, a o tem prepuščam sodbo jezikoslovcem-strokovnjakom.

Kakor kaže vsebina ukaza, je imel vladar namen, prebivalcem na deželi priseganje v vsaki smeri kolikor mogoče olajšati, t. j. prihraniti jim za ta lojalnostni akt kolikor mogoče stroškov za pota k gosposkam itd. Priseganje stanov vojvodine Kranjske, kot reprezentantov cele dežele, je bilo odrejeno na 4. oktobra 1814 pred cesarskim, navlašč za to v stolno mesto Ljubljano odposlanim »Huldigungs-Hofkommissär«-jem ekscelenco grofom Saurau-om; ta dan se je priseganje tudi res jako slovesno vršilo. Podložniki z dežele pa so morali pristojnim graščinskim uradom do istega dne pismeno potrditi prisego, priobčeno v cesarskem ukazu.

Toliko v pojasnilo ukaza, v mnogih ozirih jako zanimivega, katerega navajam v nastopnem doslovno z obema v njem omenjenima zaprisežnima obrazcema *A* in *B*.

Mi Fronz Pervi po Boshji milosti zefar Estrajski
Kral Vogerski, Pemski, Halifhki, in Ladomirski
itd. Prevajvod Estrajski itd. itd.

Osnanili smo po nafhimu listu, k' smo ga dali 23. dan Julia lejtas, de po deshelah pod franzosko oblastjo Ilirja imenovanih, k' smo jih po frezhno dognani vojski s' nafhim zesarstvam sdrushili, naj se vfi bres pomude perpravio nam svoj podklon opraviti, inu podloshnisko svestobo persezhi, de bomo potlej vse primze in rojake tih deshél spet v' lhtevilo nafhih svestih podloshnov sprejeli.

Ta prashni opravik obhajat odlozhimo na 4. dan mefza perhodniga octobra in narozhimo, ter postavimo nafhiga lubiga svestiga Fronza Knesa Saurau, nafhiga sdajniga skrivniga

svetvavza in kamrarja, velkiga krishanka vogerskiga reda svetga Stefana, Namestnika fvojiga po Estrajhu pod Enfo i. t. d. nashiga provoblastenga Narozhenza, s' narozhilam perfego vfih deshél popreihne Ilirie v' nashimu imenu sprejeti.

Ta podklon in perfega vřakitirih rojakov bo sploh tako napravljena in sturjena, de vři rojaki imenvanih deshél bres raslozhka fvojiga stanu fvoj podklon opravio in perfeshejo svestobo al s' lastno fvojo besedo, al is vust drugih namest febe povoblastenih. Rezh pojde tako:

Shkofje vři, al pa v' shkofiah, bres shkofnih, namestniki shkofovi pridejo s' lastnim shivotam v' Lublano, in ondi ta dan perféshejo svestobo sa fe, inu v' duřho fvojih svetskih duhovnov, slasti dehantov na kmetih, fajmoshtrov in farnih namestnikov.

Raven to sadéne vře kapitliske dehante, profhte, opate, prelate, provinziale, al sprednike klořtriskih rédov, kar jih je po deshélah; tudi sprednike vřokih řhol, de bodo tudi ti fvoje shivotno perfego opravili sa fe in fvoje poddrushene.

Gospojske po vnovizh dobleni dershavi bi řzer sadéval shivoten prihod in podklon vře sploh bres raslozhka.

Al ker shelimo nektirim, kar je mogozhe, polahshat a zlo pervarvati strofhik popotve is dalnih strán, jim dovolimo, de nam bodo svestobo perfegli po nalafř sa to povoblastenih, to je gospojske tistih okrajn, k' jih bo timzhafen deshelski Poglavar imenval.

Lastniki řledne take okrajne fe řnidejo pred perfésnim dnevam per nalafř sa to svolenemu spredniku fvoje okolize ob dnevú, k' jim bo rezhen, snidejo naj fe shivotno, zhe pa kdo iti ne more, naj pořhle povoblastenka namest sebe. Sbrani ři volio is med febe svolenze, vender ne zhes řhest is okrajne, ki pojdejo sa vře perfegat.

Tim svolenzam naj dajo vři volivzi piřano, in s' lastnimi rokami podpisano oblast, de jo nekaj dni pred perfésnim dnevam pernésejo nashimu povoblastenmu Narozhenzu, in de potlej nam svestobo perféshejo sa se, in v' duřho fvojih narozhivzov.

De drugim ludem ne bo treba hodit in dnarjev tratit bodo řofedje vřlaziga mesta, terga, vaři, tudi judovskega sbora

ſvojo ſveſtobo perſegli ob ſploh vſim poſtaſlenmu dnevu v poglavnimu meſtu ſvojga kraja.

Sa to bo treba ſoſeſhkim ſprednikam narozhiti, da vſak ſprednik na perſeſhni dan ſbere vſe ſoſéde v' hiſho, k' je timu opravilu perloſhna; naj jim perſeſhno vkaso oſnani in pové, kaj ſe pravi ſveſtobo perſezhi, kakſhin greh je kriva perſega, kako velika bi bila ta pregréha. Potlej jim bero pozhafi podklónove beſéde in perſégo; vſi ſbrani pa ſ' podvignenmi deſnizami in kvifhko pomolenmi tremi perſtmí ſ' premiflikam ſa njim beſéde isrekvajo.

De vſe to je opravleno, bo vſaka ſoſeſka piſmo naredila, kakor ga tukaj na konzú pod zherko A. perſtavimo; podpiſhe ga ſprednik in trije ſoſedni ſtarafhini; ter ga poſhlejo ſvoji okrajinski oblasti, ta pa deſhelſkimu Poglavarju.

Pod zherko B. poſtavimo podóbo perſége, k' jo bodo delali vſi rojaki bres raſlozhka ſvojiga ſtanu, imenitnoſti, al vrednoſti.

Dano na naſhimu gradu Shenbrun dvajſet in zheterti dan Julia v' lejtú taushent oſemſto in ſhtirnajſt, naſhiga kralvanja v dvaſet in tretjimú.

Fronz.

L. S.

Alois Graf Ugarte

Kralevi pemske narviſhi in prevajvodſke
eſtrajske prvi Kanzler

Prokop Graf Laſhanski

Po Njih zef. kr. Svetloſti
narviſh laſtnimu povelju
Fronz Anton Graf Ajhelburg.

A.

Podpiſani ſprizhamo de na 4. dan meſza Octobra 1814.
ſo vſi ſoſedje ſoſeſke ſvojo ſveſtobino
perſego opravili ſ' temi beſédami:

»Oblubimo in perféshemo per Bogu vřigamogózhnemu s' perfego sa se in (po prejeti oblasti v' duřho řvojih narozhivzov) de bomo Njih Svetlosti Fronzu Pervimu po boshji milosti zefarju Estrajřkimu; kralu Jerusaleřkimu, vogerskimu, pem-skimu, Dalmařhkimu, Hrovaskimu, Slavonskimu, Halifhkimu in Ladamirřkimu; Prevajvodu Estrajřkimu; Vajvodu Lorinskimu, Virzburřhkimu in Frankonřhkimu; velikimu Kneřu Erdelja; Grafu strane Moravske; Vajvodu Stajerskimu in Korofhkimu, gorne in dolne Shlesie; pokneshemu grafu Habsburskimu itd. itd. nařhimu premilostvimu deshelnimu gořpodu in njega pravizhnim nastópnikam svesti in pokorni, de bomo njegov in estrajřkiga zefarřtva prid vřelej podpérali, řgube pa in řhkode ga po vři řvoji mozhi varvali, inu de bomo vřelej svesti in pokorni podlořhni, tako řéf nam Bog pomagaj!

To refnizo poterdimo; ře řimu piřmu podpiřhemo inu ga podpezhátimo.

B.

Oblubimo in perféshemo per Bogu vřigamogózhnemu s' perfego řá ře in (po prejeti oblasti v' duřho řvojih narozhivzov) de bomo Njih Svetlosti Fronzu Pervimu po boshji milosti zefarju Estrajřkimu; kralu Jerusaleřkimu, vogerskimu, pem-skimu, Dalmařhkimu, Hrovaskimu, Slavonskimu, Halifhkimu in Ladamirřkimu; Prevajvodu Estrajřkimu; Vajvodu Lorinskimu, Virzburřhkimu in Frankonřhkimu; velkimu Kneřu Erdelja; Grafu strane Moravske; Vajvodu Shtajerskimu in Korofhkimu, gorne in dolne Shlesie; pokneshenmu grafu Habsburskimu itd. itd., nařhimu premilostvimu deshelnimu gořpodu in njega pravizhnim nastópnikam svesti in pokorni, de bomo njegov in estrajřkiga zefarřtva prid vselej podpérali, řgube pa in řhkode ga po vři řvoji mozhi varvali, inu de bomo vřelej svesti in pokorni podlořhni, tako řéf nam Bog pomagaj!

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) K razlagi §-a 427 obč. drž. zak. Simbolna izročitev je dopustna tudi tedaj, kadar je telesna izročitev združena s težavami.

C. kr. okrajno sodišče v M. je s sodbo od 9. februvarja 1900. opr. št. C 2/00 ugodilo tožbi firme *A.* proti firmi *B.* na priznanje lastninske pravice do vinskih sodov in na razveljavljenje zastavne pravice, katero je pridobila firma *B.* na njih.

Dejanski stan.

Tožiteljica trdi, da je kupila v novembru 1899. od firme *D.* pri *B-ju* spravljene zarubljene, baje *C-ju* lastne sode, firma *D.* pa da je bila lastnica teh sodov in jih je *C-ju* le posodila. Zato se glasi tožbeni zahtevek na priznanje lastnine in na razveljavljenje zastavne pravice na teh sodih. Toženka predlaga, naj se tožbeni zahtevek zavrne, ker sodi, zaznamovani v rubežnem zapisniku E 58/99, niso identični z onimi, katere hoče imeti tožiteljica za svojo lastnino, in ugovarja dalje, da bi bili sodi lastnina firme *D.* in da bi jih bila tožiteljica potem kupila zase. Zaslišana priča pove pod prisego, da je bil kot imetelj firme *D.* prodal vino *C-ju*, ki je kmalu na to pobegnil, a si je bil pridržal lastnino sodov, kar je razvidno iz cen. Iste sode je potem v novembru 1899 firma *D.* prodala tožiteljici. Priča je bil sam zraven, ko je poslal *C.* te sode z vinom vred tožencu. Kopije faktur, ki jih je predložila tožiteljica o tej dobavi vina, se popolnoma vjemajo s prepisi iz kopirnih knjig firme *D.* Sodi, zaznamovani v teh fakturah, se skladajo glede prostornine in znamenj z zarubljenimi sodi, spravljenimi pri *B-ju*.

Razlogi.

Na podlagi zaprisežene izpovedi priče, katera je napravila pri ustni razpravi vtis popolne verjetnosti, se je vzelo za dokazano, da je firma *D.* sode vina sicer dobavila *C-ju*, toda si je pridržala lastninsko pravico do sodov — pogoji, ki je verjeten

tudi zato, ker imajo kopije faktur jednak pristavek in vinu je cena nastavljena ne glede na posode. Ti sodi so se prodali tožiteljici, — dejstvo, katero se je dokazalo z izpovedjo priče. Dalje se je na podlagi istega pričevanja smatralo za dokazano, da je poslal *C.* tožencu one sode, kojih prostornina je navedena v kopijah faktur. Te dejanske okoliščnosti dokazujejo, da so sodi, katere je *D.* dal *C.-ju* samo na posodo, identični z onimi, ki so navedeni v rubežnem zapisniku E 58/99. Tožbeni zahtevek je torej v smislu §-a 369 obč. drž. zak. opravičen in se je po tem razsodilo. Izrek o stroških se opira na § 43. c. pr. reda.

Vsled priziva tožene firme je c. kr. okrožno sodišče kot prizivno sodišče s sodbo od 23. marca 1900 izpremenilo prvo sodbo in zavrnilo tožbo.

Dejanski stan.

Stvarni položaj, ki ga je navedla prva instanca, je v bistvu pravilen. Toženka je vložila proti prvi sodbi priziv in predlaga, naj se tožbeni zahtevek zavrne popolnoma in njej povrnejo stroški.

Razlogi.

Toženkin priziv je utemeljen. Kajti kdor prevzame lastninsko tožbo, mora po §-u 369 obč. drž. zak. dokazati, da je vtoževana stvar v njegovi oblasti in njegova lastnina, ali pa mora vsaj po §-u 372. obč. drž. zak. izkazati veljaven naslov in pristen način, po katerem je prišla stvar v njegovo posest. Tožeča firma je sicer res navedla: »da si je firma *D.* izrecno pridržala lastninsko pravico do vinskih sodov, ko je dobavljala v aprilu 1899. vino *C.-ju*, in izrecno zahtevala v dotičnih dveh fakturah, naj se ji posoda vrne, da je potem firma *D.* s prodajnim pismom od 14. novembra 1899 prenesla na tožiteljico lastninsko pravico do teh vinskih sodov, katere je bil poslal *C.* z vinom vred toženki v *M.* in katere je ta proti *C.-ju* glasom spisov E 58/99 okrajnega sodišča v *M.* dne 7. avgusta 1899 bila eksekutivno zarubila radi četvero meničnih terjatev; da je firma *D.* tožeči firmi poleg prodajnega pisma izročila tudi kopiji obeh faktur. Toda tožiteljica ni dokazala, da si je pridobila lastnino ali posest spornih vinskih sodov na kak pravni način. Ker se gre v nav-

zočnem slučaju za derivativno pridobitev lastnine, tedaj je bila po §-u 425 obč. drž. zak. potrebna izročitev in prevzem vinskih sodov, katere je bil prodal *D.* tožiteljici. Kakega v §-ih 426 do 429 obč. drž. zak. dopuščenega načina izročitve pa ni bilo, kakor je razvidno iz vsebine pravde. Tožiteljica je sicer trdila izročitev po znamenjih v smislu §-a 427. obč. drž. zak., ker jej je firma *D.* izročila poleg prodajnega pisma tudi kopiji faktur, ki se pa ne glasita na toženko, ampak na *C-ja*. Toda ta pisanja niso take listine, s katerimi bi se dokazala izročiteljeva lastninska pravica do vinskih sodov, spravljenih pri toženki. Sploh je pa po §-u 427 obč. drž. zak. dovoljena simbolna izročitev samo pri takih premičninah, katere se po svoji kakovosti in razmerju ne dajo telesno izročiti, kakor na pr. terjatve, skupne stvari ali vozno blago. V le-tem slučaju pa ne gre za take stvari, ampak za vinske sode, ki so bili že ob času prodaje shranjeni pri toženki v *M.*, tedaj bi se bili v smislu §-a 426. obč. drž. zak. telesno izročili prav tako lahko, kakor sta jih bila že prej na enak način izročila firma *D.* *C-ju* in ta toženki. Načina izročitve v smislu §-a 427 obč. drž. zak. torej ni bilo moči navesti glede spornih vinskih sodov. Ker torej tožiteljica ni dokazala svoje lastninske pravice do vtoževanih vinskih sodov, je njen tožbeni zahtevak neutemeljen in ga je bilo zavriniti, spremenivši prvo sodbo.

C. kr. najvišje sodišče je sodbo od 12. junija 1900 št. 8337 na tožiteljičin priziv obnovilo prvo sodbo.

Razlogi.

Na § 503. št. 4 opirajoča se revizija je utemeljena. Prva inštanca je dela za dokazano, da je dobavila firma *D.* sode *C-ju*, a si je pridržala lastninsko pravico na njih; dalje da je poslal *C.* te sode toženki, da jih je potem firma *D.* prodala tožiteljici, kakor tudi da so sodi, katere je firma *D.* dala *C-ju* le na posodo, identični z zgoraj navedenimi in označenimi v rubežnem zapisniku E 58,99 okrajnega sodišča v *M.* Na podlagi teh dejanskih ugotovitev, katerih prizivno sodišče ni nič izpremenilo, je treba odločiti. Ne glede na to je zavrnilo prizivno sodišče tožbeni zahtevak na priznanje lastnine in na razveljavljenje zastavne pravice glede omenjenih vinskih sodov zato, ker firma

D. spornih sodov ni izročila tožiteljici, ker ta torej ni dokazala svoje lastninske pravice do sodov. Ta nazor pa ni pravi. Kajti simbolna izročitev je po §-u 427. obč. drž. zak. možna že z izročitvijo listin, s katerimi se dokaže lastninska pravica do stvari, ki jo je izročiti. Simbolna izročitev ni dopustna samo tedaj, kadar telesna izročitev ni možna, temveč tudi kadar je združena s težavami. Za listine v smislu cit. §-a 427 pa je smatrati tudi fakturi, kateri je firma *D.* zajedno s tožiteljičinim pismom od 14. novembra 1899. izdala *C-ju*, zaradi tega, ker iz te fakture izhaja, da si je firma pridržala lastninsko pravico do spornih sodov in pogodila njih vrnitev. Ta faktura torej pač dokazuje prodajalčevo in izročiteljevo lastnino. Da pa je bila telesna izročitev v navzočem slučaju združena s težavami, je jasno, kajti sodi so bili pri tretji osebi, namreč pri toženki. Ker se je torej tradicija v smislu §-a 427 obč. drž. zak. res zvršila, tedaj je osnovana sodba druge instance na nepravem pravnem presojanju stvari in tožbeni zahtevek je opravičen z ozirom na prej navedena, v tej pravdi ugotovljena dejstva.

b) Ali je oče pravno in moralno zavezan skrbeti za to, da si na kakršenkoli dovoljen način zasluži toliko, kolikor je potrebno, da preživi svojega nezakonskega otroka?

Na tožbo A. S. posestnice v B. proti Fr. F., sinu posestnika v B., je okrajno sodišče razsodilo, da je toženec dolžan plačati tožiteljici na povračilu za hrano in obleko nedol. V. S. za čas od 14. septembra 1896 do 24. novembra 1899 znesek 218 K 20 h s 5% obrestmi od dneva tožbe.

Tožiteljica je trdila, da je toženec oče nedoletnega V. S., nezakonskega sina nedoletne Fr. S., njene hčere, rojenega dne 24. septembra 1896 in da je nedoletnega V. S. od dneva njegovega rojstva pa do dne 24. novembra 1899 hranila in oblačila. Obtoženec je to priznal, toda predlagal je, da se tožbo odbije, ker: a) je bil dne 24. septembra 1896 20leten mladenič, ki si je, delavec pri svojem očetu, komaj toliko zaslužil, kolikor je sam potreboval za hrano in obleko — b) je imela nedoletna mati Fr. S. že pred rojstvom otroka očetovski delež v znesku 1600 K s 6% obrestmi in pa pravico do ene krave in dveh ovac; že

same obresti znašajo 96 K na leto; ona je torej imela zadosti, da otroka hrani in oblači, kar je tudi njena dolžnost, ker je mati, kedar oče nima premoženja, subsidiarno zavezana, da otroka živi in oblači; tožiteljica si je pa obresti pridržala zato, ker je redila hčer in otroka; iz vsega tega sledi, da nima pravice zahtevati povračila za dano elimentacijo; — *c*) je glasom zapisnika z dne 21. novembra 1887 sodišče kot nadvarstveno oblastvo tožiteljici izrecno odpustilo plačilo 6% obresti od zneska 1600 K zato, ker je ta izjavila, da redi nedoletno mater in otroka, in bi torej tožiteljica dobila deloma dvakratno povračilo; — *d*) je smatrati, da se je tožiteljica odpovedala pravici do povračila in sicer, ker ni v teku več let niti besedice o kakem povračilu omenila, dasi je s tožencem večkrat občevala, bodisi da je tako ravnala iz sorodniške naklonjenosti brez namena o povračilu, bodisi zato, ker jej je bilo odpuščeno plačevanje obresti od očetovskega deleža nedoletne matere nedoletnega V. S. in končno zato, ker ji je hči pri gospodarskih poslih pomagala; — *e*) je pravica do povračila, v kolikor presega triletno dobo od dne tožbe nazaj, zastarela.

Razsodba prvega sodišča je bila na višjih instancah potrjena.

C. kr. najvišje sodišče k svoji odločbi od 26. junija 1900 št. 8949 navaja razloge:

Toženec se sklicuje na razloge, navedene v §-u 503. pod št. 2, 3 in 4 c. pr. reda. Na revizijski razlog št. 2 pa se ne gre ozirati in to radi tega ne, ker v revizijskem opisu ni bil stavljen predlog, da naj se razveljavi rozsodba prizivnega sodišča (§-a 504., 506. št. 2 c. pr. r.). Sicer sta pa že obe višji sodišči v razlogih svojih razsodb opozarjali na predpis §-a 167. obč. drž. zak. Za določeno dolžnost očetovo niso odločilne imovinske razmere otrokove matere, ker je mati po navedenem zakonitem predpisu le subsidiarno zavezana otroka hraniti in oblačiti, dočim zakon očeta v to zavezuje, ne da bi stavil za pogoj, če ima kaj premoženja.

Pravna in moralna dolžnost očetova je, da skrbi za to, da na kakršenkoli dovoljen način zasluži toliko, kolikor je potrebno, da otroka lahko hrani in da ga pripravi do tega, da se bo mogel sam živiti. Samo tedaj, kedar ne more, t. j. če je naravnost ne-

zmožen otroka preživiti, pade ta dolžnost na mater. Da bi ne bil mogel, t. j. da je bil nezmožen zaslužiti toliko, da bi za hrano in obleko zahtevanih 19 vin. na dan plačeval, tega toženec ni dokazal. Povračilo, ki je zahteva tožiteljica je tako neznatno, da njena zahteva tedaj ni neprimerna, ako je tudi v povračilo za to, da je v gori omenjenem času ne samo nedoletnega V. S. redila in oblačila, ampak tudi njegovo nedoletno nezakonsko mater vzdrževala, pridržala zase obresti v letnem znesku 96 K, ki nezakonski materi pristojajo.

c) Prisilna osnova zastavne pravice po §-u 87 eks. r. je samostojen način eksekucije, ki se izpolni s knjižnim vpisom, ni pa stadij eksekucije immobilijarne.

V pravdi Marije P. proti zapuščini Franceta P., v kateri je šlo za priznanje, da tirjatev v znesku 114 gld. 82 kr. ni veljavna, je okrajno sodišče ugodilo toženkinemu ugovoru nepristojnosti in tožbo zavrnilo zategadelj, ker gre za tirjatev, ki je na podlagi plačilnega naloga okrožnega sodišča v M. sub. praes. 19. decembra 1889 na posestvu vlož. št. 9 k. o. S. eksekutivno vknjižena, in ker tožiteljica navaja, da je ta eksekucijska zastavna pravica ugasnila vsled poplačila že po nastalem izvršilnem naslovu, ker je torej tožba njena opozicijska tožba (§ 35 odst. 1. eks. r.), za katero je izključno pristojno sodišče, ki je eksekucijo dovolilo, — namreč okrožno sodišče v M.

Vsled rekurza tožiteljice je okrožno sodišče v M. prvosodni sklep premenilo in izreklo, da je prvo sodišče pristojno, iz razlogov:

Tožbena zahteva gre na to, da bi se za pravo spoznalo, da terjatev v znesku 114 gld. 82 kr. je ugasnila in da torej zastavna pravica za isto terjatev ne obstoja po pravu. Vprašanje je, ali je to tožbo smatrati za opozicijsko tožbo po smislu §-a 35 odst. 2. eks. r., ali pa za golo tožbo na zrušenje zastavne pravice. Ta zastavna pravica je bila kot eksekucijska vknjižena še za veljavnosti starega eksekucijskega reda, bila tako pripravljen čin za nadaljnje izvršilno postopanje bodisi potom dražbe ali sekvestracije, torej del eksekucije same. Ker pa je princip novega izvršilnega reda, kakor izrecno vелеva čl. XXXVI uvod.

zak., ta, da je izvršilno postopanje, ki je ob početku veljavnosti tega novega eks. reda teklo, prevesti v novo postopanje in prilagoditi uradoma predpisom novega reda — temu je vzlasti tudi čl. XXXII. istega zakona priča — in sicer, kakor najbolj ustreza posameznemu slučaju, po vsem tem meni rekurzno sodišče, da je rečeno zastavno pravico smatrati za prisilno zastavno pravico v smislu §-a 87 eks. r. in sicer takó, da je, popolnem samostojni način eksekucije, izvršena z vpisom zastavne pravice, s tem pa izvršena in dopolnjena eksekucija te vrste. Ker torej tu ni nadaljnega izvršilnega postopanja, zato tudi ni tožbe opozicijske v smislu §-a 35 eks. r., nego gola tožba na zrušenje zastavne pravice, koja po §-ih 40 in 81 jur. n. spada na okrajno sodišče, ker sporna zahteva ne znaša nad 500 gld.

Revizijskemu rekurzu c. kr. najvišje sodišče z odločbo od 28. novembra 1899 št. 17.350 ni ugodilo, nego potrdilo sklep rekurznega sodišča iz njega pravih razlogov in glede na to, da v le-tem slučaju po vsebini tožbe ne gre za ugovore proti izvršilnemu postopanju, ker takšno postopanje ne teče, in da se tudi ne zahteva, naj bi se takšno postopanje ali pojedinu njegovi čini razglasili za neveljavne, mari gre le za veljavnost terjatve 114 gld. 82 kr. in nje prenos na toženko, s tem pa je brezdvoybeno utemeljena po §-ih 49 in 81 j. n. pristojnost poklicanega okrajnega sodišča za razsojo tega spora.

d) „Stvari“ po smislu §-a 47 odst. 2. eks. r. so le premičnine.

Proti predlogu zatevajočega upnika, naj bi se dolžniku ukazalo, da predloži zaznamek svojega imetja in stori prisego po smislu §-a 47, odst. 2, eks. r., se je dolžnik branil, češ da je lastnik dveh posestev, na kateri se eksekucija ne vodi, in da je torej predlog upnikov neosnovan.

C. kr. okrajno sodišče v M. kot okr. eksekucijsko sodišče je ugodilo predlogu upnika, kajti stvari, ki so imenovane v §-u 47, odst. 2. eks. r. in ki ne zadoščajo za vspešno eksekucijo, so zgolj premičnine, in zato že golo dejstvo, da je ostala eksekucija na premično imetje dolžnikovo zaradi nedostatnosti dotične stvari brezvspešna, opravičuje zahtevajočega upnika za

predlog po §-u 47 eks. r., a ne more se mu nakladati dolga in s stroški združena eksekucija na nepremičnine.

Vsled rekurza dolžnikovega je rekuržno sodišče predrugačilo prvosodni sklep in odbilo predlog upnikov iz razlogov: »Niti iz besedila niti iz smisla §-a 47, odst. 2 eks. r. ni izvajati, da bi stvari, ki so v tem predpisu zakona imenovane, bile zgolj premične stvari, marveč je po tej določbi jasno, da zakon ne razlikuje med premičnimi in nepremičnimi stvarmi, in v uradnem obrazci št. 102 za eksekucijo, podanem glede na oni predpis zakona, je omenjeno izrecno tudi imetje nepremično; iz vsega tega pa izhaja brezdvajbeno, da ima zakon v mislih kolikor premične, toliko nepremične stvari; ker pa je dolžnik lastnik dveh nepremičnin, ki v eksekucijo nista še vzeti, bilo je predlog upnikov odbiti.

C. kr. najvišje sodišče je z odločbo od 15. junija 1900 št. 8616 revizijskemu rekurzu zahtevajočega upnika ugodilo, sklep rekurznega sodišča premenilo in prvosodni sklep obnovilo.

Razlogi.

Pri dolžniku so se našle le take stvari, kojih nedostatnost se je zaradi zastavnih pravic za druge upnike jasno pokazala (§ 47, odst. 2 eks. r.): »Stvari« po smislu te zakonove določbe so le premičnine, kajti le premičnine se dade pri dolžniku »najti«. Prilika, v §-u 47, odst. 2 eks. r. označena, je torej nastopila in zato je glede na predlog zahtevajočega upnika naložiti po §-u 47, odst. 2 eks. r. dolžniku, da naj predloži zaznamek svojega imetja in stori prisego.

e) Tudi prevoznika je smatrati za rokodelca po smislu §-a 251., št. 6 zvrš. reda.

V zvršilni stvari zoper M. P., prevoznika (fijakerja) v Ljubljani, je okrajno sodišče v Ljubljani na predlog zavezanca po smislu §-ov 39, št. 2 in 251, št. 6 zvrš. reda ustavilo eksekucijo z rubežem zavezancu lastnega konja, konjske oprave, landaverja in pol pokrite kočije. Razlogi tega sklepa poudarjajo osobito: Obrt prevoznika sicer ni rokodelski obrt, ker v naredbah trgovskega min. z dne 17. sept. 1883, št. 148 drž. zak.

od 30. junija 1884, št. 110 drž. zak. in od 14. oktobra 1884, št. 166 drž. zak. ni naveden. Toda razločevati je med rokodelskim obrtom in rokodelcem. Rokodelsko obrtno podjetje je v smislu §-a 1 zak. od 15. marca 1883, št. 39 drž. zak. le ono, katero trgovski minister za tako proglasi. Lahko pa je kdo rokodelec, ki ni rokodelski obrtnik; to osobito sledi iz določbe navedenega zakona, da se takozvana domača industrija ne sme prištevati rokodelskim obrtom, tudi spada kako rokodelstvo lahko v drugo vrsto obrtov, prostih ali koncesovanih, a ne rokodelskih. Tako uprav v tem slučaju, kajti po §-u 15, št. 4 cit. zak. je prevoznništvo koncesovan obrt. Da pa je prevoznik hkratu tudi rokodelec, sledi iz narave njegovega opravila, kajti treba je zanj posebne fizične izvežbanosti. Prevoznika je tedaj smatrati rokodelcem in obrtnikom; v slučaju zvršila zoper njega je vporabljeni izjemno določbo §-a 251, št. 6 zvrš. r., in one reči, ki so mu potrebne v osebno zvrševanje opravka, je izvzeti iz zvršila.

Rekurzu zahtevajočega upnika je deželno sodišče v Ljubljani ugodilo in ustavilni predlog zavezančev zavrnilo.

Razlogi.

Zavezanec zvršuje obrt prevoznika; tacega ga pa ni šteti med rokodelce v smislu §-a 251 št. 6 zvrš. r. Pojem rokodelca ali ročnega delavca po smislu §-a 251, št. 6 zvrš. r. je tolmačiti tako, kakor se ta beseda sploh razumeva v navadnem življenji, in to se strinja tudi z namenom zakona. Zakon hoče namreč iz gospodarstvenih ozirov zagotoviti neovirano uporabo osebnega dela tacim osebam, katerih pridobitna moč tiči le v osebi sami, ki se pa morajo, ako hočejo to osebno delo zvrševati, poslužiti pomočnih sredstev, kakoršna sama za-se v gospodarstvenem oziru ne pridejo v poštev. Kjer je pa — kakor pri obrtu prevoznika — v podjetju poleg osebnega dela naložena še znatna glavnica vsega podjetja v imovini, ki ima skupno z osebnim delom svojo lastno pridobitno moč, ondi ni govoriti o rokodelstvu v smislu §-a 251. št. 6 zvrš. r. Poleg tega pa je še poudarjati, da sta glasom rubežnega zapisnika zavezancu itak ostala en konj in en voz v nadaljno prosto rabo.

V svojem revizijskem rekurzu je zavezanec opozarjal na to, da znaša prava vrednost vsega njegovega orodja po

rubežnem zapisniku le 470 K, katere »glavnice« pač ni upoštevati poleg osebnega dela, in je priložil potrdilo zadruge ljubljanskih prevoznikov, da vsak prevoznik za zvrševanje svojega obrta nujno potrebuje dva konja in dva voza.

Najvišje sodišče je s sklepom z dne 4. dec. 1900, št. 16.060 revizijski rekurz zavrnilo iz razlogov: Mnenju rekuznega sodišča, da prevozniški obrt ne spada med rokodelstva po smislu §-a 251, št. 6 zvrš. r., ni sicer pritrditi, osobito ker je v navzočem slučaju v tem obrtu naložena glavnica čisto podrejenega pomena. Vendar pa ustreza sklep rekuznega sodišča zakonu, ker zavezanec očitvidno lahko zvršuje svoje rokodelstvo z onimi pripomočki, ki so se izločili iz rubežni, in s to izločitvijo je uže ustrezno predpisu §-a 251, št. 6 zvrš. reda.

Kazensko pravo.

a) Ako je premotno sredstvo ponarejena ali prenarejena javna listina, tedaj je ž njim zvršena ali poskušena goljufija hudodelstvo po kakovosti dejanja samega. (§-i 197, 199 d. kaz. zak.)

Kaz. razs. od 8. novembra 1900, št. 12.491.

C. kr. okrožno sodišče v Celji spoznalo je s sodbo z dne 18. julija 1900 Jakoba P. krivim prestopka po §-u 320, *lit. f* k. z. Ničnostni pritožbi c. kr. drž. pravdnštva je najvišje sodišče ugodilo in Jakoba P. hudodelstva poskušane goljufije po §-ih 8, 197 in 199 *lit. d* k. z. krivim spoznalo iz nastopnih razlogov:

Sodni dvor je ugotovil, da je obtoženec rojstno leto v rojstnem listu, katerega je izdalo župništvo v K. dne 6. apr. 1900, pre naredil, ta rojstni list dne 24. aprila 1900 priložil prošnji, ki se je podala okrajnemu sodišču v K. za izpust hčere Josipine iz očetove oblasti, in to storil zato, da bi državo v zvrševanju njene nadvarstvene pravice oškodoval. A sodni dvor je mislil, da označeno dejanje čini le prestopok po §-u 320 *lit. f* k. z., ker ni obtoženec v namenu ravnal, da bi svojo nedol. hčer v njenih premoženjskih pravicah oškodoval, in ker je ponareditev bila tako okorna in očitvidna, da jo lahko vsakdo takoj spozna, in da se toraj ne nahaja bistven znak učina goljufije, namreč premotna zmožnost pre naredbe in z njo zvijača, to tem manj

ker je moglo okrajno sodišče natančno starost hčere obtoženčeve pozvedeti, če je vpogledalo v sirotinsko knjigo in pupilarne spise.

Ničnostna, od drž. pravdnitva vložena, na št. 10 §-a 281 k. pr. r. oprta pritožba je sicer neutemeljena, odnosno neumestno izvedena v tem oziru, da vkljub določilom §-ov 258 in 288 št. 3 k. pr. r. izpodbija od sodnega dvora glede nedol. obtoženčeve hčere z umestnimi razlogi izključeni namen oškodovati. Toda v drugem je popolnoma opravičena, kajti vprašanje, jeli obtoženec nameraval sodišče v zmoto spraviti in še imovinsko-pravne koristi svoje hčere oškodovati, pride le pri odmeri kazni v poštev; znak učinjenega dejanja se v tem namenu in slučaju ne dobi.

Ako je premotno sredstvo ponarejena ali prenarejena javna listina, tedaj je z njim izvršena ali poskušena goljufija hudodelstvo iz kakovosti dejanja samega. Toraj se pravno mnenje sodnega dvora, da obtoženčevo dejanje samo na sebi ni pripravnop izpolniti učin hudodelstva po §-u 199 *d*, ne da vzdržati.

Razloček med hudodelstvom goljufije po §-ih 197 in 199 *d* k. z. ter prestopkom po §-u 320 *f* k. z. ne tiči v tem, da je prenareditev bolj ali manj zmožna premotiti, ampak v tem, da se nahaja ali da manjka goljufivi, v §-u 197 k. z. predpogojeni dolus. Zakon se ne ozira na stopnjo, po katerej se je prenareditev več ali manj posrečila. Ne konkretna, ampak le abstraktna zmožnost prenarejenega spisa, premotiti, je bistvena in da more spis, ker je prenarejen, po okolščinah dovesti do premotitve, je ob sebi umevno.

Če je bila tudi v konkretnem slučaju prenareditev okorna, in jo je vsak na prvi pogled lahko spoznal, vendar je kot prenareditev javne listine bila v tem, kar ta listina svedoči, »in abstracto« pripravnop za premotitev. To, da se prava starost Josipine P. lahko poizve, če se vpogleda v sirotinsko knjigo ali varstvene spise, nima pomena nasproti temu, da se zahteva abstraktna zmožnost škodovati. Ni moči zahtevati, da je sodnik že od začetka zavezan, v vsakem slučaju, posebno če se uradni rojstni list predloži, konstatirati varovančevo starost iz pupilar-nih spisov; da bi pa imel v tem slučaju sodnik kakšen povod to storiti, ni razvidno.

Ker je sodba ugotovila, da je obtoženec navedeno listino zato prenaredil, da bi njegova hči za eno leto starejša veljala,

in da bi s tem zadobil odobritev izpusta iz očetovske oblasti, je v takem dejanju učin §-a 199 *lit. d* k. z. popolnoma vtelesen. Nameravana premotitev sodišča se ni posrečila, ampak prenareditev se je takoj spoznala, a razlog temu je le izvršitveni način dejanja, zato ne stvarja določna raba prenaterejenega krstnega lista, kar državno pravdnštvo meni, izvršeni, nego le poskušeni zločin goljufije po §-ih 8, 197 in 199 *d* k. z. V tem smislu je bilo ničnostni pritožbi ugoditi.

b) Splošna načela §-a 5. k. z. so tudi v slučajih §-ov 152 in 155 k. z. uporabna.

Kaz. razs. od 27. aprila 1900, št. 199.

C. kr. okrožno sodišče v Celji spoznalo je Jožefa M. krivim hudodelstva po §§ 5 in 155 *a* k. z. Ničnostno, na § 281 št. 10 k. pr. r. oprto pritožbo zagovornika je kasacijsko sodišče odbilo iz teh-le razlogov:

Ničnostnega razloga §-a 281 št. 10 k. pr. r. v tem slučaju ni. Mnenje, da splošna načela §-a 5 k. z. nimajo uporabe pri slučajih §§-ov 152 in 155 k. z., ni v zakonu utemeljeno. Zato se tudi iz *lit. d* §-a 155 k. z. ne da sklepati, da je dogovorjeni napad na telesno integriteto človeka le tedaj kaznovati po §-u 155 k. z., kedar iz njega kakšen v §-u 152 navedenih nasledkov izide. Na jednako stopnjo temu učinku stavi *lit. a* §-a 155 k. z. tudi samo na sebi lahko poškodbo, če je bila v namenu, težko poškodovati, prizadeta in vse edno je, če se ta namen le v izvolitvi orodja in v njegovi porabi pokaže, ali če se na drugačen način dokaže.

Razloček med *lit. a* in *d* §-a 155 k. z. tiči toraj v tem, da zahteva *lit. a* za objektivni učin namen, težko poškodovati, toraj »dolum directum«, dočim v slučaju *lit. d* zadostuje hudobni naklep, toraj »dolus indirectus«.

Jožef M. ni kot sotorilec, nego kot pomočnik prišel pod kaz. zakona § 155 in v tem ni najti njega obtežujoče uporabe zakona, zato ne, ker sodba ustanovlja, da si je bil svest početja svojega brata Mihe M., kajti ta je bil že na potu k hiši Mihe R. povedal, da hoče Karla R. zaklati, a s tem je gotovo zadostno označil orodje, katero je hotel rabiti in način, kako je bo rabil.

Disciplinarno pravo.

Odvetnik, ki prepušča svojemu pomožnemu osebju, ki nima pravne izobrazbe, da napravi pravne listine, se pregreši zoper dolžnosti svojega stanu, označene v §-u 9 odv. reda.

Disciplinarni senat najvišjega sodišča je ugodil prizivu višjega državnega pravdnštva proti oprostilni razsodbi disciplinarnega sveta odvetniške zbornice in razsodil:

Odvetnik dr. J. je kriv kršenja stanovskih dolžnosti po smislu §-a 9 odv. reda od 6. julija 1868, drž. zak. št. 96, storjenega s tem, da ni sam pregledal troje v svoji pisarni napravljenih izročilnih pogodb, katere spadajo v prisilno notarsko poslovanje, in da bi bile stranke vsled neizpolnjenih posebnih zakonovih predpisov za veljavnost takih pogodb prišle lahko v škodo.

R a z l o g i.

Disciplinarni svet odvetniške zbornice priznava, da so zgoraj omenjene pogodbe po svoji vsebini podvržene prisilnemu notarskemu poslovanju, da v navzočni obliki lahko škodujejo pravice strank in dajo povod pravdanju, in da bi obtoženec na podlagi teh listin ne bil dal zemljiško-knjižno zavarovati zapisanih pravic in obveznostij, če bi bil listine pregledal, oziroma da bi jih strankam ne bil dal podpisati, ker bi se mu takoj čudno zdelo, da se poverjenje pravnih, med strankami dogovorjenih razmer ni zvršilo po zakonu. — Vendar pa disciplinarni svet misli, da le-tu ni uporabljati §-a 2 disciplinarnega statuta, ker gre za troje pogodb, ki so bile napravljenе vsaka zase v dobi treh let (1894—1897) in je posamezno prepuščanje takih listin pisarniškemu osebju z ozirom na razmere, ki so po deželi, in z ozirom na nujnost drugih stanovskih opravkov, pač samo nemarnost, katero more eventuelno kaznovati zbornični odbor, nikakor pa ni to kršenje stanovskih dolžnosti. Ta nazor pa je nasproten zakonu.

Z zahtevami §-a 1, *c*, *d* in *e* odv. reda za odvetništvo se gotovo ne strinja, če kak odvetnik prepušča svojim pomožnim delavcem, ki nimajo nič pravne izobrazbe ali le nedostatno, da sestavljajo pravne listine. Že kdor trpi tako zlorabo, krši služ-

bene dolžnosti, normirane v §-u 9 odv. reda. Dovolj žalostno bi bilo za pravni promet, ako bi se smel poklicani pravoza-stopnik pri stranki, zlasti pri taki, ki je prava popolnoma nevešča, ki se obrne s svojo stvarjo do njega, zaupajoč, da bo storil vse, kar jo obvaruje škode, opravičevati s tem, da je moral zaupano, nezakonito izvršeno opravilo prepustiti svojemu prava neveščemu pisarju, in bilo bi preko zakonitega reda, ako bi se postavljalo na mesto po zakonu opravičenih in obvezanih pravnih zastopnikov agente, ki nimajo nikake odgovornosti. Tako postopanje bi ščitilo in pospeševalo zakotno, po zakonu kaznjivo pisaštvo.

Odvetnik torej krši svoje službene dolžnosti, ako prepušča, ne da bi sam kaj interveniral, svojemu pisarniškemu osebju, da oskrbuje pravna opravila, katera je naročila pri njem stranka, zaupajoč zakonovemu jamstvu, da se stvar zakonito in vestno izvrši. Navzoča krivda dra. J-a je tem jasnejša, ker tudi ni pred signiranjem navzočnih listin skrbno pregledal dotičnih zemljiško-knjižnih prošenj in odvrnil morebiti pretečo nevarnost in oškodovanje pravic strank. Gotovo bi se mu vzbudili utemeljeni pomisleki proti pravni veljavnosti teh troje pogodb in bi napotil stranke k kakemu notarju. Teh obdolženčevih prekrškov dolžnosti ne more opravičevati niti to, da so baje neugodne občevalne razmere na deželi, niti to, da so le pojedine očitane zamude. Strankam bi gotovo ne bilo ni za čas, ni za trud, če bi jim bil povedal obdolženec, kakor je bila njegova dolžnost, da je potreba notarskega zapisa k pravni veljavnosti dotičnih pogodb. Da postane kršitev dolžnosti kaznjiva, ni treba sistematičnega zanemarjanja zakonovih predpisov. Že eno samo nepravilno dejanje zoper poklic dela odgovornim; ponavljanje zviša le kaznivost. Prizivu višjega državnega pravdnštva je bilo torej ugoditi.

(Odločba disciplinarnega sveta c. kr. najvišjega sodišča z dne 21. junija 1900 št. 4692.)

Književna poročila.

Das Verfahren vor den Civilgerichten des türkischen Reiches. Von Dr. C. Ranzi, k. u. k. Viceconsul, Wien 1900. Manz. str. IV+220.

O tej knjigi se izjavlja zagrebski »Mjesečnik v 1. let. broji na-
stopno:

Ova je knjiga od važnosti ne samo za teoretičara i zapadnoeuropskoga zakonotvorca, nego i za onoga pravnika u praksi, koji ima posla sa strankami u turskoj državi. Osobito može ona služiti u Bosni kao posrednik izmedju zapadnoeuropskoga sistema i sistema otomanskoga u bosanskom pravosuđu, koje još uvijek za tim ide, da oba sistema zadrži i prema narodnim potrebam udesi.

Za to i valja na tu knjigu veću pažnju obratiti tim više, što otomansko pravo nije u zapadnoeuropskoj, naročito u njemačkoj pravnoj znatnosti toliko sistematski obradjeno, kao što to današnji odnošaji obzirom na okupaciju Bosne i na zakonarstvo na Balkanu u obće zahtjevaju. Osim poznatoga staroga diela Nik. Tornaui: *Das moslemische Recht* (1855.) i manjih radnja prof. Jos. Kohlera (u. *Ztschr. für vergleichende Rechtswissenschaft*) iz Berlina, izvjestio je E. R. Salem, odvjetnik u turskom carstvu, o parbenom postupku, stečajnom pravu, postupku kod nasljedstva, i o konzularnoj sudbenosti (sr. Leske-Löwenfeld: *Rechtsverfolgung im internationalen Verkehr*, svezak II. str. 349—451. i nadopunjenja str. 938. slied., 1062. slied.). Eichlerov »Justizwesen in Bosnien und Hercegovina« (1889.) je pravno-povjestna radnja o bosanskom pravu, ali daje takodjer pregled otomanskoga prava, dočim poznato djelo dra. Stjepana Posilovića: *Das Immobilienrecht in Bosnien und der Hercegovina* (Zagreb, 1894.) predstavlja razvitak imobiliarnoga prava na otomanskom sistemu.

U radnji Ranzia nalazimo pored stvari čisto procesualnih takodjer izvedenja, koja zasjecaju u propise prava materialnoga te ih svakako bolje razjašnjuju. Ali i sami procesualni propisi u toliko su zanimljivi, što predložuju stvari ili manje poznate ili posve posebne. Za to neće biti proti svrsi »Mjesečnika«, ako se iz knjige Ranzia navede nekoliko podataka, što u oči padaju. I otomanski novi zakoni osiguravaju sudcu neodvisnost od političkih oblasti, koja je prije postojala. U obće provedeno je naskroz odjeljenje sudova od političkih oblasti. Izim disciplinarne ili kaznene istrage ne smije ministarstvo pravosuđa niti odstraniti sudca niti premjestiti bez njegove privole na drugo mjesto (str. 4.). Da li je nova (1896.) institucija »pravosudnih nadzornika« (Justizinspectoren) ispunila želje mjerodavnih krugova (Salem, l. c. str. 1062.), ne vidi se iz radnje Ranzia.

Po novom parbenom postupniku odnosno poslovnom redu od 9. Hazirana 1295. (1878.) ustrojeni su svi sudovi kao sudovi kolegijalni u prvoj molbi 3 sudaca, u drugoj 5, u trećoj 7. Kod trgovačkih sudova prisustvuje pored državnih sudaca dvojica izabranih članova iz trgovačkoga staleža sa savjetujućim glasom (str. 5—10). Pored državnih

gradjanskih sudov a postoje duhovni šerijatski sudovi sa točno opredjeljenim djelokrugom, glavno u bračnim i nasljednim stvarima muhamedanaca (str. 14.). Glede sličnih stvari drugoga vjerozakona, kao i naročito glede uprave crkvene i školske imonine nadležni su duhovni sudovi dotičnih vjerozakona (medjalisi ruhanié, str. 18.).

Pripadnici tujdij država spadaju pod sudbenost svojih konzula odnosno konzula one države, čije je državljanin tuženik; nijedna stranka pako ne smije biti kod nadležnosti konzularnih sudov a otomanski podanik, niti se smije u parnici raditi o zemljištnom posjedu, jer za taj slučaj nadležni su samo otomanski sudovi.

Otomanski podanici podvrženi su sudbenosti inostranih konzula samo u slučaju otvorenja stečaja nad imovinom inostranca (str. 26/27).

U seoskim obštinama vrše sudstvo mirovni sudovi starih ljudi Parnice ispod 150 piastera spadaju u isključivu nadležnost kotarskih takovih sudov a (nahié medjlisi), i to bez daljnij pravnog lijeka (str. 10). Kod svakoga sudbenoga stola prve molbe postoji odio bilježnički za kautelarno pravosudje, ovjerovljenje itd. Broj odvjetnika nije ograničen, ali je odvjetništvo odvisno od državne dozvole (str. 13).

Pustupak je javni i usmeni, izuzam postupak pred vrhovnim suđištem, gdje je načelo usmenosti kombinirano sa principom pismenosti (str. 35). Ipak ne vrijedi slobodno prosudjivanje dokazala, nego teorija formalnoga dokaza (str. 87). (Konec prih.)

Razne vesti.

V Ljubljani, 15. januarja 1901.

— (Društvo »Pravnik«) bo imelo dne 26. t. m. ob 8. uri zvečer tu v »Narodnem domu« svojo redno glavno skupščino po nastopnem dnevnem redu: I. Nagovor društvenega načelnika. II. Poročilo tajnika o društvenem delovanji v prošlem letu. III. Poročilo blagajnika. IV. Poročilo računskih preglednikov. V. Volitev: a) načelnika, b) 10 odbornikov, c) dveh računskih preglednikov. VI. Posamezni nasvet. — K obilni udeležbi vabi uljudno — odbor.

— (Iz kronike društva »Pravnika«.) Odbor je imel dne 12. t. m. sejo, v kateri je določil dan in spored za letošnjo glavno skupščino in se razgovarjal o stanji društva in njegovega glasila.

— (Osobne vesti.) Premeščeni so: deželnosodni svetnik P. Juvančič, predstojnik okr. sodišča v Kranju, na Krško in okr. sodnik I. Pogačnik na Krškem v Kranj; notarji: V. Kolšek iz Loža v Šoštanj, K. Hanss iz Št. Lenarta v Slov. Bistrico, V. Toplak iz Šmarja v Št. Lenart, V. Swoboda iz Tržiča v Šmarje in Ig. Huht iz Kranjske gore v Podkloster. — Odvetniško pisarno je otvoril dr. H. Tuma v Gorici.

Vabilo na naročbo in sodelovanje.

»Slovenski Pravnik« je dovršil svoje XVI. leto. Izpolnil je to, kar se sploh izpolniti dá v naših razmerah. Če se te vpoštevajo, zlasti, če se pomisli, da naše strokovno glasilo ne more računati na nabroj sotrudnikov, tedaj moramo vendar-le zadovoljni biti s tem, kar nam je »Slovenski Pravnik« tudi v tem letu nudil, in se veseliti napredka, ki ga je doslej brez dvojbeno pokazal. Hvala gre za to vsem gospodom, ki so v večji in manjši meri pomagali uredništvu z doneski, bodisi v slovenskem ali hrvaškem jeziku.

Tudi v bodočem letu bo »Slovenski Pravnik« vrejevan po programu sličnih strokovnih mesečnikov, samo da se bo oziral posebno rad tudi na sodno medicino in pa narodno-gospodarsko znanstvo, ker je to potrebno in prija marsikateremu naročniku. Poljá je torej veliko, zato pa tudi pričakujemo, da se zastavijo poleg starih peres tudi nova v dokaz napredujočega znanstvenega teženja domačih pravdnikov! Osobito prosimo, da bi gospoda pravniki vsako zanimivejšo rešitev praktičnih slučajev naznanjali uredništvu, ker le tako bo list ustrezal željam praktikov samih.

Naročnino za »Slovenski Pravnik« moramo, žal, nekoliko zvišati, kar so tiskarski stroški znatno preskočili. List bode odslej stal za vse leto 10 kron, a za pol leta 5 kron. Člani našega društva, ki (izven Ljubljane) plačajo itak 10 kron letnine, dobé ga brezplačno. Upamo, da nam neznatni potrebni povišek naročnine ne odvrne nobenega dosedanjega naročnika, marveč da se poleg starih oglasi naročnikov in društvenikov mnogo novih, kakor treba za uspešni obstoj »Slov. Pravnika«.

Rokopisi naj se pošiljajo uredništvu »Slovenskega Pravnika« v Ljubljani (Gospodske ulice št. 17), naročnina in društvenina pa upravništvu »Slovenskega Pravnika« v Ljubljani (Gospodske ulice št. 4).

V Ljubljani, koncem decembra meseca 1900.

Odbor društva „Pravnika“.

